

Інформаційна довідка щодо проведення оцінки впливу на довкілля окремих проектів у лісовій галузі в Україні та державах-членах ЄС*

Вступ. Із метою гармонізації законодавства України до права Європейського Союзу (далі – ЄС) та розгляду доцільності внесення змін до законодавства України актуальним є дослідження досвіду законодавчого регулювання застосування оцінки впливу на довкілля в лісовій галузі в окремих державах-членах ЄС.

Основна частина. Відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»¹ до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, відносяться всі суцільні та поступові рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. Друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу, включає, у тому числі: лісогосподарське освоєння на територіях площею 20 гектарів і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше; насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше.

Для документів державного планування, які стосуються, зокрема, лісового господарства та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі, крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, передбачено процедуру стратегічної екологічної оцінки².

Директивою 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на довкілля³ передбачено, що держави-члени самостійно визначають, чи підлягають проекти початкового заліснення та вирубки лісів із метою переходу до іншого типу землекористування оцінці впливу на довкілля шляхом або проведення експертизи окремого випадку, або

¹ Про оцінку впливу на довкілля. Закону України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#n12> (дата звернення: 12.09.2023).

² Про стратегічну екологічну оцінку. Закон України від 20 березня 2018 року № 2354-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення: 12.09.2023).

³ Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:02011L0092-20140515> (дата звернення: 12.09.2023).

встановлення порогових значень (критеріїв), для яких відповідна процедура не застосовується, чи поєднання одночасно обох процедур. Стратегічній оцінці впливу на довкілля підлягають всі плани і програми, які готуються (у тому числі, у секторі лісового господарства) та на які поширюються вимоги Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу окремих планів і програм на довкілля⁴. Варто також додати, що відповідно до Звіту 2022 року Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН про стан лісів у світі⁵ та подолання екологічних криз на тлі Декларації лідерів Глазго про ліси та землекористування та зобов'язання 140 держав ліквідувати втрату лісів до 2030 року передбачено три шляхи дій. Їх одночасне досягнення може створити стійкі економічні та соціальні переваги для держав та їх сільських громад, допомогти стабільно задовольнити зростаючий глобальний попит на матеріали та вирішити екологічні проблеми. Зокрема, це: припинення вирубки та збереження лісів; відновлення деградованих земель і розширення агролісівництва; стале використання лісів тощо.

Наприклад, у 2016 році у **Франції** реформовано систему оцінки впливу на довкілля, розширено кількість планів і програм, які підпадають під обов'язкову оцінку, введені положення, що дозволяють компетентному органу вирішувати за власною ініціативою необхідність проведення екологічної оцінки окремого проекту лісівництва⁶. Відповідно до Екологічного кодексу Франції екологічній оцінці підлягають операції (дії) на території природних заповідників та особливих природоохоронних територіях (Natura 2000), лісгосподарські операції з освоєння земель та розчищення, що охоплюють загальну площу, навіть фрагментарну, яка дорівнює або перевищує 25 гектарів⁷. Проекти із розчищення для реконверсії та інша вирубка лісів з метою реконверсії земель, що охоплюють загальну площу, навіть фрагментарну, понад 0,5 га, підлягають розгляду в кожному окремому випадку. Водночас, Лісовий кодекс Франції передбачає прийняття стратегічних програмних документів на національному, регіональному та місцевому рівні, а також планів сталого управління лісовим господарством, відповідно до яких здійснюється розвиток лісового господарства, проведення рубок та конкретні правила управління лісовим господарством. Таким чином, забезпечується захист і розвиток лісів, а також лісовідновлення в рамках сталого управління,

⁴ Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0042> (дата звернення: 12.09.2023).

⁵ The Food and Agriculture Organization of the United Nations. The State of the World's Forests 2022 URL: <https://www.fao.org/publications/home/fao-flagship-publications/the-state-of-the-worlds-forests> (дата звернення: 12.09.2023).

⁶ L'évaluation environnementale. Évaluation environnementale Guide d'interprétation de la réforme du 3 août 2016. URL: <https://www.ecologie.gouv.fr/evaluation-environnementale> (дата звернення: 12.09.2023).

⁷ Code de l'environnement URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074220/2023-09-11/ (дата звернення: 12.09.2023).

збереження лісових генетичних ресурсів і біорізноманіття, сприяння боротьбі зі зміною клімату тощо⁸.

У *Латвії* вимоги законодавчих актів ЄС щодо визначення оцінки впливу на довкілля для певних програм і проектів транспоновані Законом про оцінку впливу на довкілля⁹. Відповідно до Закону розрізняється: первинна оцінка впливу на довкілля, за результатом якої компетентним органом приймається рішення про застосування або незастосування оцінки впливу на довкілля до планової діяльності; оцінка впливу на довкілля, що включає: попередні громадські консультації, розробку програми, підготовку звіту про оцінку впливу та громадське обговорення, висновок компетентної установи щодо зазначеного звіту та прийняття рішення щодо запланованої діяльності, яке включає думку компетентної установи; стратегічна оцінка впливу на довкілля.

Заплановані заходи із заліснення та вирубки лісу, якщо площа земельної ділянки перевищує 50 гектарів, підлягають первинній оцінці впливу на довкілля. Стратегічна оцінка впливу на довкілля здійснюється щодо планових документів, у тому числі тих, що стосуються використання співфінансування Європейського Союзу, та змін до них, якщо відповідні планові документи розроблені або прийняті Сеймом, Урядом, муніципалітетом, державною, комунальною установою, іншим суб'єктом, якому делеговано завдання державного управління чи управління державним майном; програмні документи галузевої політики у сфері лісового господарства та які можуть суттєво вплинути на заповідну природну територію європейського значення (Natura 2000). Правила вирубки дерев, умови отримання сертифікатів, дозволів тощо деталізовані в Лісовому законі¹⁰.

Об'єктом обов'язкової оцінки впливу на довкілля відповідно до національного законодавства *Словаччини*¹¹ є вирубка та перше заліснення з метою переходу на інший вид використання землі на земельній ділянці від 10 гектарів. За рішенням компетентного органу може вимагатися необхідність проведення оцінки впливу на довкілля проектів вирубки та заліснення на земельній ділянці від 5 до 10 гектарів, а також інших проектів, що можуть вплинути на довкілля відповідно до встановленої законом процедури.

Висновки. Досвід окремих європейських держав демонструє різні підходи до визначення розміру порогових значень земельних ділянок, на яких планується діяльність із заліснення та вирубки лісів, і критеріїв обов'язковості оцінки їх впливу на довкілля. Відповідні підходи, як і

⁸ Code forestier URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025244092/2023-09-11/ (дата звернення: 12.09.2023).

⁹ Par ietekmes uz vidi novērtējumu URL: <https://likumi.lv/ta/id/51522-par-ietekmes-uz-vidi-novertejumu> (дата звернення: 12.09.2023).

¹⁰ Meža likums URL: <https://likumi.lv/ta/id/2825> (дата звернення: 12.09.2023).

¹¹ ZÁKON zo 14. decembra 2005 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2006/24/20230401> (дата звернення: 12.09.2023).

національне правове регулювання, відповідають стандартам ЄС. Варто відзначити, що ліси відіграють важливу роль для всього комплексу екологічної системи та у глобальному кругообігу вуглецю. Правове регулювання, наприклад, в лісовій галузі у Франції передбачає багаторівневу систему заходів охорони, розвитку й захисту лісів, сталого управління лісами, що включає, у тому числі, обов'язкову стратегічну екологічну оцінку програмних документів, відповідно до яких здійснюється управління лісовим господарством. Таким чином, на наш погляд, забезпечується виявлення потенційних проектів, що можуть мати значний вплив на довкілля і повинні підлягати систематичній оцінці впливу на довкілля.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*